

Vasile Andru:

„Mireanul care face practică isihastă nu lasă lumea, ci lasă lumescul”

- Interviu difuzat la Radio Trinitas, cu ocazia apariției volumului

Isihasmul sau Meșteșugul liniștirii de Vasile Andru

Diacon Cornel Enache: *Domnule Vasile Andru, sunteți un cunoscut prozator, teoretician și eseist român. Sunteți și o persoană care pledează pentru isihasm în societatea noastră contemporană, agitată și plină de frământări. Considerați că este posibil acest lucru?*

Vasile Andru: În primul rând, nu fac doar o pledoarie pentru isihasm, ci fac o lucrare efectivă, de ani de zile! O lucrare în cadru organizat: în 1990 am întemeiat Centrul de Practică Isihastă București, cu filiale în țară, și cu mulți, mulți râvnitori. Cartea pe care am publicat-o recent, *Isihasmul sau meșteșugul liniștirii* (Edit.Herald), este un îndreptar de practică elaborat după 21 de ani de practică. De aceea, spuneam, fac mai mult decât o pledoarie. Fac o lucrare. Mă întrebați dacă este posibil, în lumea contemporană, angajarea într-o practică isihastă, cu mirenii. Iată că este posibil. Pentru mine a fost posibil și bine primit.

Sigur, în primul rând, eu sunt scriitor ; un scriitor consacrat, cu peste 20 de cărți de literatură publicate, prezent în istoriile literare. Deci un scriitor, să spunem, spre sfârșitul carierei. Cineva mă întreba: - Faptul că ești scriitor,ți -a folosit la isihasm, sau invers, faptul că te preocupi de practica isihastă, te-a ajutat ca scriitor? Aceste două activități sunt complementare și au mers mână în mână. A fost să fie c-am căutat și am reușit să preiau lucrarea isihastă de la câțiva cunoscători profunzi, și să o comunic, să o transmit, în lumea de astăzi. Am transmis-o într-un cerc organizat. Precizez că practica aceasta, *Rugăciunea minții în inimă*, **nu se face în grup**, ci numai **deprinderea ei** se face în grup. Este o rugăciunea tainică și personală, se face personal, individual, dar în grup se poate face cunoașterea ei, deprinderea ei. Mai spun că rugăciunea minții mie mi-a fost destăinuită de către Părintele Calinic Cărăvan, de la Mănăstirea Lainici, în anii 1980. De la Părintele Calinic Cărăvan am primit esențialul. Dânsul este unul dintre rarissimi isihaști români.

Părintele Teofil Părăian , alt spirit tutelar al nostru, fiind întrebat dacă există isihăști în România, spunea: „Eu nu cunosc să existe isihăști în România și nici eu nu sunt”. Pe cei care fac pasul spre practica isihastă, îi numim „râvnitori”. A spune că există un isihast în România azi - este ca și cum ai spune că există un Ioan al Crucii sau un Serafim din Sarov... Dar niște râvnitori există.

C.E.: - Domnule Vasile Andru, cine poate face, cine poate practica isihasmul? Oricine? Sau trebuie să îndeplinești anumite condiții ca să te poți apropia această practică?

*V.A.: - Trebuie să îndeplinești anumite condiții, într-adevăr. În volumul care l-am publicat acum, spun care sunt acele condiții. Unii din cei interesați, poate cunosc deja volumul *Isihasmul*, prima ediție a apărut acum zece ani la Chișinău. Era oțiedi restrânsă, de uz intern, adresată *numai practicienilor*. Nici n-a fost în librăriei. S-a distribuit numai în cercul de practicieni. Este ~~toți~~ o taină, practica isihastă. Acum public cartea în tiraje pentru librării, m-am gândit că a survenit o maturizare filocalică, la noi. De altfel și *Filocalia*, la început, era destinată numai monahilor , dar au descoperit-o și laicii cu bucurie și au sorbit-o.*

M-ați întrebat care sunt **condițiile** pentru a practica. Iată. Ce vă spun este valabil și pentru monahi,și pentru mireni. Condiția de bază: să aibă un călăuzitor, un îndrumător (dar un îndrumător care a primit eșii în taina de la un isihast confirmat). Condiția doi: Să se angajeze ferm pe această cale. Condiția trei: Să fie despătimit; adică va primi taina acestei lucrări numai după ce îndrumătorul său va confirma că este despătimit.

Mai există oare condiția: să lase lumea? Mireanul care începe această practică *nu lasă lumea, ci lasă lumescul*. El nu devine călugăr, ci cel mult devine călugărul alb. Isihasmul nu se confundă cu monahismul, ci doar se pârguiește în el. Toți monahii au canon să repete Rugăciunea lui Iisus, dar extrem ~~de timp~~ monahi primesc taina isihastă iluminativă sau unitivă. Ei, monahii, repetă Rugăciunea de toată vremea pentru *paza minții*, deci nu pentru vreun scop mistic. Că unul din 1000 va face pasul spre isihasm, ni se pare firesc, normal și necesar.

Cu părintele Teofil Părăian am elucidat aceasta. El spunea: „Nu există isihăști și nu trebuie să vorbim de isihasm la modul acesta, ca un fapt de obște!” Călugării *primesc* Rugăciunea de toată vremea *pentru paza minții*, nu pentru *fotisis* sau iluminare isihastă. Pentru paza minții! Ce înseamnă? Ca mintea lor să fie păzită de invazia lumescului, a grijilor, a negativității. Că, practicând paza minții, unul din 1000 ajunge și la schimbarea taborică a minții, ziceam, este firesc dar nu obligatoriu. Simeon Noul

Teolog, promotorul isihasmului harismatic, zice aceștia lucru. Așa rugăciunea de toată vremea pentru paza minții se poate face oricând, oriunde, în stația de autobuz, în bucătărie, oriunde; dar rugăciunea isihastă, nu se poate face oricum și oriunde, fie că vorbim de monah, fie că vorbim de mireanul angajat pe această cale.

Condiția despățimirii este una din cele grele. Fiindcă tot omul este împătimit și căzător, îndrumătorul destăinuiește mai întâi faza zisă

Rugăciunea lucrătoare. Pe aceasta o poate face oricine, desigur, tot cu îndrumare. Etapa zisă *rugăciunea văzătoare*, sau ceea ce s-ar numi *isihasmul harismatic*, nu se destăinuie acum. În fine, în cercurile noastre unii vin doar pentru probleme emoționale pe care și le pot rezolva prin credință, prin rugăciune. Pentru aceștia am și publicat volumul *Psihoterapia isihastă* (2000, 2009). Un demers parțial conex cu cel al părintelui Hierotheos Vlachos, care a scris „Psihoterapia ortodoxă”.

C.E.: - Puteți afirma, ca finalitate, că isihasmul duce spre mântuire?

V.A.: - Sigur că da. Are și aspectul acesta soteriologic. Însă, dacă ne referim la mântuire, trebuie să spunem că sunt și alte căi de mântuire decât calea isihastă.

C.E.: - De aceea v-aș întreba dacă atingerea iluminării, este ea însăși suficientă pentru mântuire?

*V.A.: Vedeți, acesta e teritoriul misticii. E ca și cum ne-am întreba: misticul este mântuit sau nu? Întrebare retorică, evident. Dar prea puini ajung la mistică într-un veac. Despre isihasm și căile mântuirii am discutat și cu Părintele Teofil Părăian, și cu Părintele Petroniu de la Athos, și dânsul un spirit tutelar al nostru. Aceștia zic: - Există și alte căi de mântuire, și pentru laici și pentru cei de la obște: poruncile, împlinirea poruncilor. Părintele Petroniu spunea: - Asta să urmărești la fel de atent cum urmărești și progresia pe calea contemplației și a reculegerii. Înțeleptul Teofil Părăian, îndrăznește să spună că *conștiința mântuirii e posibilă din timpul vieții*. Cineva l-a întrebat care este explicația bucuriei sale, că avea o bucurie radiantă, pe care dânsul o transmitea și celor din jur. Iar el a răspuns: - Sursa bucuriei mele este *convingerea că nu am ratat raiul*. El avea această convingere. Mântuirea prin isihasm este o cale de excepție, prea puțini o pot urma. Important este, înainte de toate, angajarea spirituală fermă. Adică *fermă*, fără delăsare balcanică, delăsare însemnând amânarea mântuirii.*

C.E.: - *Și o întrebare „tehnică”. Extazul mistic este echivalentul iluminării?*

V.A.: - E mai mult. Extazul e rar de tot. Iluminarea însăși este de două feluri: *naturală* care se poate învăța printr-o asceză îndrumată și *supranaturală* care survine când va voi Duhul. Părintele Calinic Căvăvan, este unul din puținii români isihăști care a cunoscut extazul. El mi-a vorbit despre extazul lui, căci vroiam să aflu experiența extazului și ca un îndemn personal, știu că acest lucru iată se poate, l-a trăit cinevați în Carpații noștri. L-am întrebat pe părintele Teofil: „Ați avut extazul ? Care este semnul de control că ești în lumina cea mare?” Părintele Teofil a răspuns: „N-am avut extaz”. Dar a adăugat: „Singurul mare eveniment lăuntric al meu, a fost bucuria.” Zice: „O dată, am trăit o bucurie atât de mare, încât mi se părea că în clipa următoare mor de bucurie.” Ei bine, chiar aceasta este descrierea unui extaz.

Iluminarea zisă *naturală*, mulți practicieni au gustat-o.

Iluminarea supranaturală este vestibulul extazului, și este un dar. Va veni cândva sau nu va veni. Extazul este intrarea în *theosis*, faza unitivă, ultima. El nu se poate povesti. Doar cu aproximări. Părintele Cleopa mi-a povestit, zicând: „Dar când vei spune cuiva, dacă vei spune cuiva despre această răpite care ți-o povestesc acum, să nu zici că i s-a întâmplat lui Cleopa, să zici că i s-a întâmplat altcuiva”. În fine, mai spun că mulți confundă extazul cu transa, sau cu exaltări survenite mai ales la cei care lucrează fără îndrumare.

C.E.: - *Domnule Vasile Andru mai vreau să vă întreb: Cartea dvoastră Isihasmul sau meșteșugul liniștirii este suficientă pentru cineva de a deprinde câteva, sau de a începe calea isihasmului sau așa spus isihasmul se poate învăța pe baza unui manual ca acesta sau e nevoie de un îndrumător sau un magistru, cum îl numeați.*

V.A.: - Numaidecât este nevoie de un îndrumător. Dar un îndrumător care la rândul său a primit Taina isihastă de un părinte *nipitic*. De pildă, Părintele Calinic Căvăvan, a avut taina isihastă de la Ivan Kulâghin / Ioan cel Străin, la „Rugul Aprins”, în 1946. Ivan Kulâghin a primit-o de la un Părinte nipitic de la Optina. Deci trebuie numaidecât un îndrumător care să aibă legătură cu lanțul de aur al transmisiei isihaste, un îndrumător care la rândul său a preluat-o de la un îndrumător *nipitic*.

Iar acest îndreptar, cartea *Isihasmul sau meșteșugul liniștirii*, va folosi ca lectură de „încălzire ascetică”.

C.E.: - Domnule Vasile Andru, vă mulțumim foarte mult.

V.A.: - Doamne, ajută! și Kali Isihia! Pe multele Athos am găsit această salutare între râvnitori: Kali Isihia adică „bună liniștire”. Sau Matan Atha, cuvinte cu care se termină Biblia, însemnând: „Vino, Doamne”. Maran Atha.

(Interviu realizat de diacon Cornel Enache.

Transcris și revăzut pentru publicare de Vasile Andru).